

Töltéstava

Településképi Arculati Kézikönyv

2020

TARTALOM

TARTALOM	2
BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ	3
TÖLTÉSTAVA BEMUTATÁSA	4
ÖRÖKSÉGÜNK, BÜSZKESÉGEINK	10
TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ KARAKTERŰ TERÜLETEK	15
A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK	22
JÓ PÉLDÁK: ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK	44
JÓ PÉLDÁK: SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK, EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK	51

BEVEZETÉS, KÖSZÖNTŐ

1

Kedves Olvasó!

A 2016. évi LXXIV. törvény a településkép védelméről markáns változást hozott mindennapi életünkbe, hiszen egy rendezettebb jogszabályi környezetet teremtett az épített- és táji környezet számára a településeken. Ez azt is jelenti, hogy a településkép védelméről minden településen, immár külön, helyi rendeletet kell alkotni, ami a helyi építési szabályzat mellett fontos szabályozó elem lesz főként az építkezések, átalakítások, felújítások során. A helyi településképi rendelet megalkotásához, jelen Településkép Arculati Kézikönyv nyújtja a szakmai alapot.

A Kézikönyv, amit most kezében tart, egy olyan útmutató, ami közérthető formában hivatott elmondani és elmagyarázni, azokat az építészeti irányokat és javaslatokat, amiket a település épülő, fejlődő jövőjében majd az itt élőknek és a beruházóknak alapul kell venni. Többnyire a „Hogyan?” kérdésre ad egzakt választ, a településen már fellelhető jó példákkal és egyéb magyarázó ábrákkal. Célja, hogy közérthető módon nyújtson segítséget a mindennapokban.

A Kézikönyv egyik legfőbb célja az értékmegőrzés, az épített örökségünk megóvása a jelen és jövő generációk számára. Bízunk benne, hogy a Kézikönyv valóban használható lesz az Ön számára és megfelelő alapot biztosít arra, hogy sikeresen megvalósítsa céljait, ezzel is gazdagítva a települést!

Reméljük, a Kézikönyvet tovább bővíti majd jó példákkal, ezzel is segítve a Kézikönyv és egyben a település folyamatos fejlődését!

Virág Attila
geográfus

TÖLTÉSTAVA

BEMUTATÁSA

2

Töltéstava a Győri Járás községi jogállású, agglomerációs, szomszédjával, a régióközponttal különösen aktív kapcsolatokat ápoló kistelepülése.

Az M1-es autópálya és a 81-es főút (Székesfehérvárt és Győrt összekötő tranzitút vonal) találkozásánál fekvő település népessége évtizedek óta folyamatosan, jelenleg is gyorsuló ütemben növekszik.

Az utóbbi években megnövekedett és megváltozott igények egyik pillanatról a másikra átformálhatják a Töltéstavához hasonló szerepkörű településrészek, de egész falvak képét. Az új építkezések esetében igyekezni kell az eddig idegen formák megfelelő adaptálását, a hagyományos építészeti megoldások továbbörökítésére.

Történet, településfejlődés

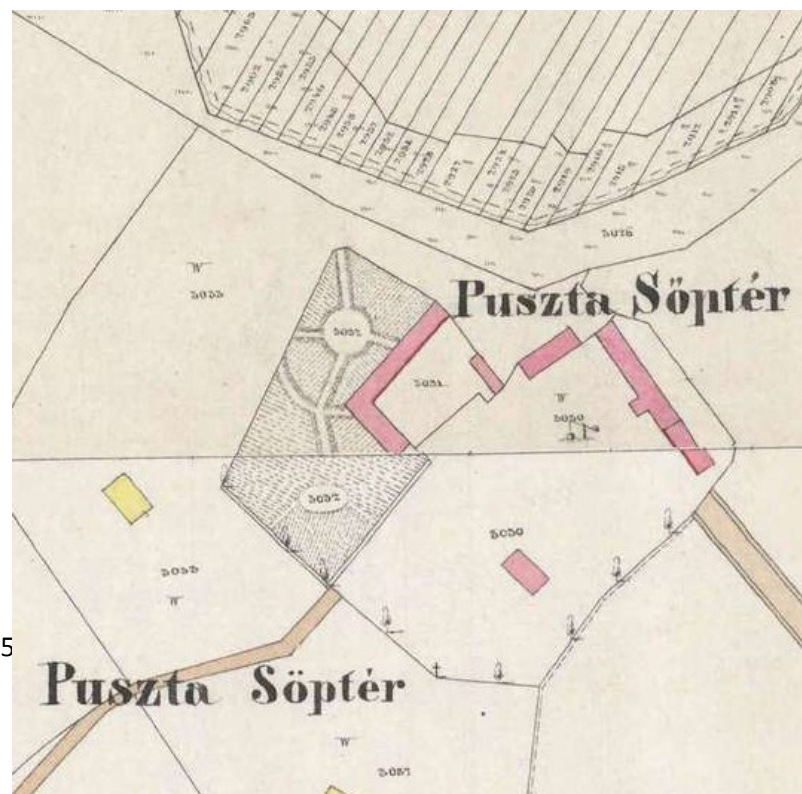
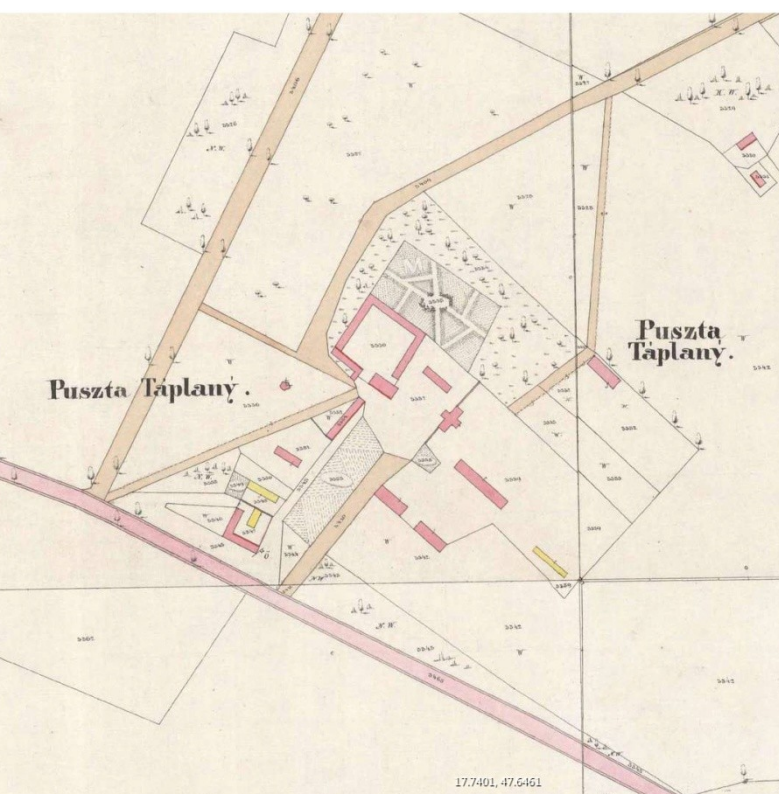
Győr közelségében hagyományosan ritka településhálózat alakult ki. Jelentősebb kistelepülések a dombok előtereiben, ott ahol szőlőművelésre is lehetőség nyílik tudtak kifejlődni (például a közeli Nyúl, Pázmándfalu), a Kisalföld medencéinek pusztáin uradalmi központok, tanyacsoportok létesültek.

Töltéstava is innen indult. A Pérhez tartozó puszták (Táplány-puszta, Söptér-puszta és Töltéstava) rendkívül későn, csupán 1934-ben vált önálló közigazgatási egységgé. Az egymástól távoleső falumagok közül a Veszény-ér partján, magasabb térszínen fekvő névadó tudott megerősödni.

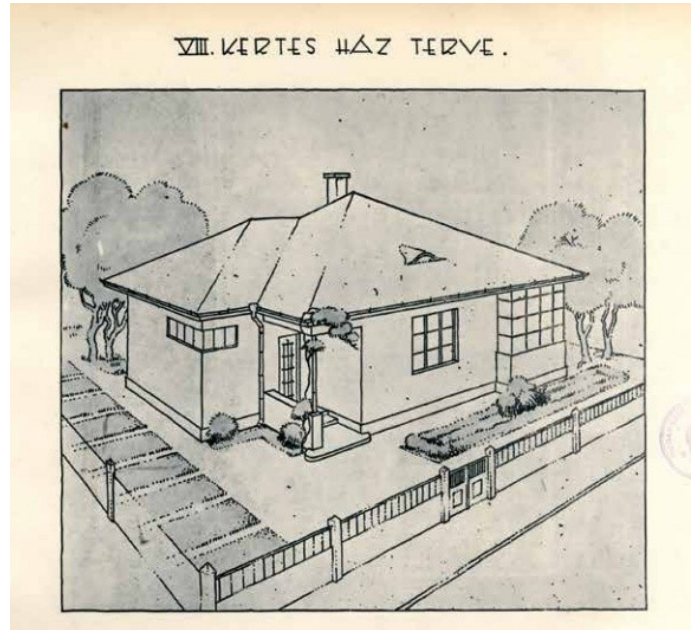
Bal oldali képen a puszták az I. katonai térképezés idején, tehát az 1700-as évek utolsó harmadában idején, jobb oldalt pedig egy 1856-os kataszteri térkép (forrás: mapire.eu). Jól kivehető az **organikusan fejlődő**, a természet formáit követő mai Iskola utca, a Dózsa utca, valamint a Széchenyi utca:

A mára átalakult, de lakófunkcióval is rendelkező Táplány-puszta és a ma gazdasági terület Söptér-puszta szintén az 1856-os kataszteri térképen:

A község paraszti épületállománya már korán, az 1930-as évek idején átalakult, a hagyományos, kontyolt nyeregtetős, csonka kontytetős egytraktusos kisparaszti lakóépületek mellett megjelentek az erőteljesebb tömeghatású, egyszerű összetett tetős polgáris kertes házak (lenti kép, forrás: epiteszforum.hu):

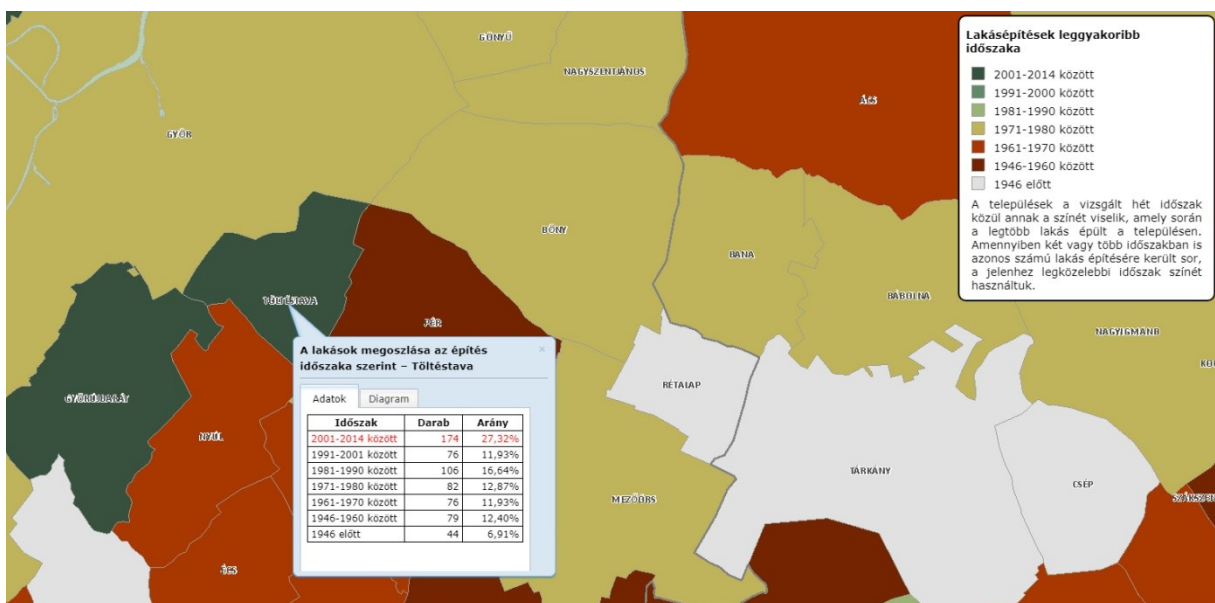

A kevés megmaradt, **dunántúli háztípus** jegyeit mutató otthonok jórészt újabb átalakuláson mentek keresztül az 1960-as és 1970-es években népszerűvé vált sátortetős típusházak új formáira reflektálva. Az úgynevezett „füles házak” országosan elterjedtek, megítélésük ugyanúgy kettős, mint a kockaházaké. Az átépített homlokzat és a tornác rendjének, a nyílásritmus megváltozásának következtében a hagyományos népi formák háttérbe szorultak, ugyanakkor egyes rendkívül fiatal településeken széleskörű elterjedésük miatt mára településképet meghatározó megőrzendő arculati elemeknek számítanak.

Füles ház a félig beépített oldaltornác meghagyásával:

Az 1970-es évekig lényegében az Erzsébet utca és Béke utca, valamint bizonyos mértékig a Széchenyi utca tudott kiépülni. Ezek már mérnöki tervezés eredményei. **Az igazi népességrobbanás, a települési szövet nagyarányú növekedése csak ezután, az 1980-as évektől következett,** így mára szinte minden utca képének meghatározó elemei a kétszintes, több generációs együttélésre alkalmas nagy alapterületű lakóházak. Ezek esetében, ahol már tömszerű, esetleg utcaszintű megjelenésekről van szó, a szomszédsági kapcsolatok révén erős az **egymásra hatás, jól működik a csoportdinamika, az épületek fiatal kora ellenére is már „szokások” alakultak ki.** Ezek a fajta interakciók a pontszerűen megjelenő új házak esetében azonban még nem elég fejlettek, így azoknak a megjelenésük is eklektikusabb, figyelemmel kell kísérni tehát e megújuló területek folyamatait. **Különösen igaz ez itt, ahol a lakóházak, lakott üdülők körülbelül harmada az ezredforduló után épült** (forrás: lechnerkozpont.hu):

Fenti képen az 1990-es években kertvárosiasodó kistelepülés utcaképe. Az egyszerű sáttortetős házak egységes rendet alkotnak, az utca szabályozási vonalához ugyanúgy viszonyulnak, mint korábban épült társaik:

Eklektikus utcakép, a fiatal Nyárfa utca:

Rendezett kertés utcakép központi területen:

A falu egy ideig a Győr felé vezető út mentén fejlődött, ám a helyhiány miatt később kiosztásra kerültek az alacsonyabban fekvő területek is. A jellemzően kistelkes zsákutcák (Barátság utca, Panoráma utca, Deák Ferenc utca) mellett igazán érdekes szerkezeti formák is kialakulhatnak, itt a Széchenyi utcán, korábbi hosszú szalagtelkek felosztásával lakóparkszerű tömb jött létre:

A legfiatalabb házak jórészt egyszintes, oldalukkal az utcára néző típusúak, magasságuk a még szintén kedvelt „mediterrán jellegűnek” mondott alacsony tetőhajlásszögű elődekhez hasonló. Lévéen szó módos településről, a korábban évtizedenként, ma pedig szinte évente változó „divatos” családiház archetípusok szinte mindegyike megtalálható a községben, ezért is rendkívül fontos a még meglévő értékek megőrzése, továbbörökítése.

ÖRÖKSÉGÜNK, BÜSZKESÉGEINK

3

Épített környezet, települési táj

A községben műemléki szintű védelemmel rendelkező örökségelem nincs, azonban a népi építészet megmaradt emlékei és a Táplánypusztán található kastély, valamint ősfás kertje és a szomszédjukban álló Szűz Mária kápolna helyi védelmet élveznek.

A több mint 100 éves klasszicista stílusú Lévy-kastély jó állapotú kúriaépület, ma egy szociális otthonnak ad helyet:

A kápolna a tágabb térségre jellemző, 20. század eleji egyszerű, neoromán szakrális érték:

Felújítás alatt álló helyi védett tornácos lakóház és udvara a Széchenyi utcában. A ház tornácai egyszerűek, nincs barokkos, nagypolgári igényű dór oszlopkézés. A déli oldalon, az oldalkertben magas fák is segítik az árnyékolást, az előkert ugyanakkor cserjékkel tarkított, így láthatóak az egyedi részletek. Jó példa, melyre később külön részletesen is kitérünk a zavaró parabolaantenna hátsó elhelyezése:

Kis parasztablakos, egyedi esővetős homlokzattal rendelkező egységes stílusú helyi védett lakóház a Táncsics Mihály utcában:

A homlokzati padlásszellőzők között boltíves beugró, mely korábban vallási eredetű (többnyire Szűz Máriát ábrázoló) kisméretű szobornak adhatott helyet:

Helyi védett átalakított idős „füles ház” a Kossuth Lajos utcában:

A helyi egyedi védelem alatt álló lakóépületek elhelyezkedése (az ábrán sárgával jelölve):

Kistelepülések, alvótelepülések számára kiemelten fontos az **egészséges és inspiráló lakó- tanuló és munkakörnyezet** kialakítása, folyamatos fejlesztése, hogy továbbra is vonzó lakhelyül szolgáljanak, valóban használják és magukénak is érezzék az itt élők a települést.

A település képe rendezett, utcái, közparkjai tiszták, esztétikusak. Mivel a mezőgazdasági kultúrtáj erdőkben szegény, így a települési táj ligetes zöldfelületei többek között esztétikai-, rekreációs- és ökológiai táji potenciálokkal is bírnak.

Természeti környezet

Töltéstava a **Pannontáj-Sokoró Natúrpark** települése. A Pannonhalmi Tájvédelmi Körzet előterében, a főapátságra rálátással rendelkező község esetében igen fontos a látványvédelem:

A külterület javarészt mezőgazdaságilag hasznosított táblás terület kevés erdőfolttal. A Vezseny-ér lakott részekén áthaladó természetközeli fás területe az **Országos Ökológiai Hálózat ökológiai folyosó** eleme (az ábrán színnel kiemelve), ahol ügyelni kell az élővilágot zavaró hatások mérséklésére:

A külterületen kevés tájérték találunk, ezek színesítik a természeti tájat. Ilyen objektum lehet egy stáció, kőkereszt, de akár a szőlőhegyeken, egykori zártkertekben található pincék is:

TELEPÜLÉSKÉPI SZEMPONTBÓL MEGHATÁROZÓ, ELTÉRŐ

4

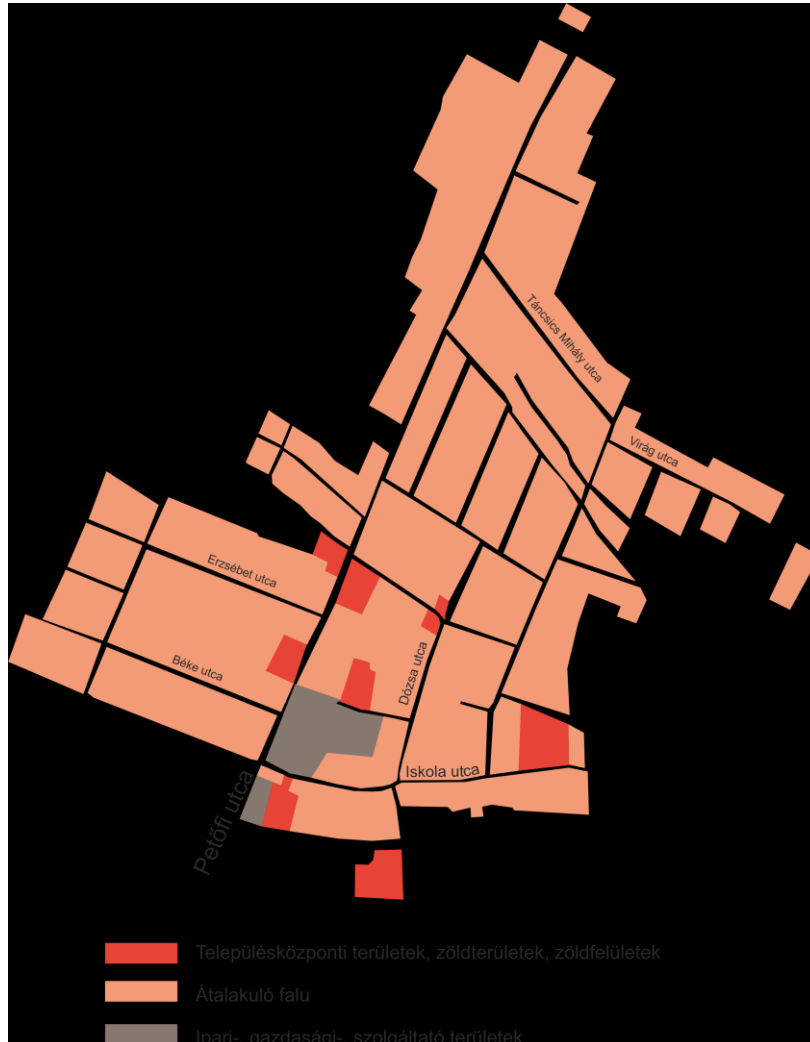

- Településközponti területek, zöldterületek, zöldfelületek
- Átalakuló falu
- Falusias lakóterület
- Üdülők, kiskertek
- Szőlőhegy
- Ipari-, gazdasági-, szolgáltató területek
- Természeti területek, egyéb külterület

Egyéb térképi jelek:

- autópálya/főút
- főbb vízfolyás
- közigazgatási határ

A központi belterület:

Településközponti területek, egyéb zöldterületek, zöldfelületek

E településrész a **központi funkciójú**, reprezentatív területeket foglalja magába. Az **épületek, közparkok** ez esetben a település egészén szórtnan helyezkednek el. Ide tartozik a Lévay-kastély és kertje, valamint a kápolna; a községháza és a gyógyszertár; a művelődési ház (IKSZT) és a posta; a József Attila utcán található kiskereskedelmi és vendéglátó egységek; a takarékszövetkezet; továbbá az iskola és óvoda együttese; a templomok és környezetük; a temető és a kápolna; az Iskola utcai közpark és a sportpálya, játszótér területe.

Különleges települési tér a templomoknak helyet adó terület. Az oldaltornyos római katolikus templom 1947 és 1952 között épült, stílusában ókeresztény jegyeket mutat. Mellette áll a méreteiben visszafogottabb, modern, de anyag- színhasználatában illeszkedő református templom:

Az egységes kezelés egységes szabályozással jár, mely a jövőben az egymástól markánsan eltérő arculatú utcák között kohéziót teremthet.

Utcaképek:

Falusias lakóterület

Táplánpuszta ma lakófunkcióval is rendelkezik, lakott épületállománya, kertjei falusias képet mutatnak, melyhez egy a kápolnával szembeni parkosítható kiteresedés is tartozik.

Üdülők, kiskertek

Töltéstava felett a Pityér-dombon felelt kiskertes településrészt találunk, ahol magas a lakott üdülők aránya, így a rendezett utcák képe illeszkedik a település megjelenéséhez.

A kiskertes domb a falu felett, háttérben a főapátság:

Szőlőhegy

Ma kevésbé használt, de épített elemeiben településképi szempontból elkülönülő térrész a tágas határ dékeleti szegletében található Sóstó-dűlő, egykori zártkert, ahol szőlők, gyümölcsösök, présházás hétvégi házak húzódnak.

Ipari-, gazdasági-, szolgáltató területek

Ide tartoznak az egykori TSz területek kül-és belterületen egyaránt, az egyéb üzemterületek, telephelyek, ipari létesítmények, valamint a 81-es főút melletti vendéglátó- és szálláshelyek.

Természeti területek, egyéb külterület

A település örökségeit bemutató fejezet természeti környezetet ismertető részében bemutatott ökológiai folyosó terület mellett ide tartoznak a mezőgazdasági-, erdőgazdasági-, kivett, egyéb területek is.

A Vezseny-ér mellett futó állandó gyepterület:

A TELEPÜLÉSKÉP MINŐSÉGI FORMÁLÁSÁRA VONATKOZÓ AJÁNLÁSOK

5

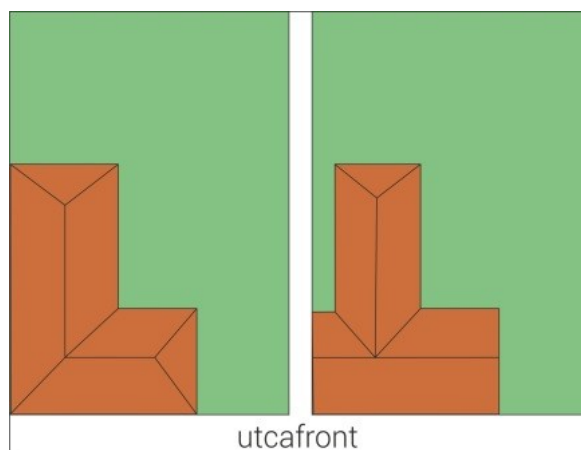
Átfogó településképi javaslatok

Telepítés

A községben jellemzően **oldalhatárra, az utca szabályozási vonalára párhuzamosan épült**, lakóházak tekinthetők hagyományosnak. A dunántúli háztípus jellemzője az „L” alakú, takart építkezés is megfigyelhető.

Javaslatok: átépítés, új ház építése esetén igazodjunk az adott településrészen kialakult telepítési struktúrákhoz, az előkertes, vagy előkert nélküli utcaképrészlet fenntartásával!

Kerülendő az utca szabályozási vonalától előrébb, vagy hátrébb való építkezés, mivel az rendezetlenséget sugall, már kis eltérés is megtörheti a telekrendszer képét.

Magasság

Egy utcakép, településrész, település karakter esztétikailag egyik legmeghatározóbb eleme a harmonikus rendet, egységességet sugalló hasonló épületmagasságok és épülettömegek.

Javaslatok: a községben számos jó példa található a települési térbe szépen illeszkedő, térdfalmagasítás nélküli, vagy enyhén magasított tetőtér beépítésre. Ezeket tartjuk követendő példának.

Tetőforma, tetőhajlásszög, héjazat

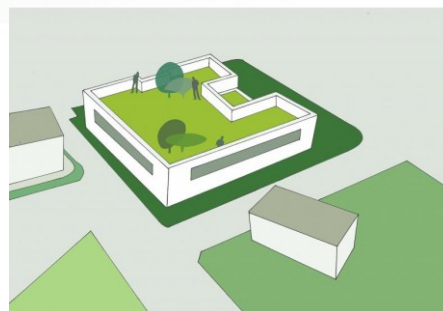
Töltéstaván elterjedtek a lapos szöget bezáró (30-45° körüli) **kontytetők**, a **csonka-kontyolt tetők**, valamint a **nyugodt nyeregtetők**. Településképbe illeszkedőek az egyszerűen összetett típusok is. Egyforma hajlásszögek alkotta harmonikus rend:

Szerencsére már ma is szép számmal találunk jó példákat felújított és újjépítésű házak körében az illeszkedés igényével megvalósított tetőszerkezetre. **Mindig figyeljünk a jellemző részletek megóvására, beemelésére!**

Javaslatok: különösen kerülendő a fémesen csillogó tetőfedés! Szintén kerülendő a leginkább üdülő- és hétvégi házas, továbbá hegyvidéki területekre jellemző ragasztott- és bitumenzsindely fedés, valamint a kerámia-hatású nagyelemes műanyag- és fémszerkezetek!

Új építés esetén kerülendő a szokatlan tömeghatást keltő lapostető, félnyeregtető, a túlzottan alacsony szöget bezáró többszörösen összetett, tört gerincállású mediterrán típusú, kupolás, kúp, toronyszerű, ívelt fedélidomú tető kialakítása! Amennyiben mégis lapostetős megoldásban gondolkodunk, mindenképpen megfontolandó a zöldszerű létesítése.

Ugyancsak kerülendő új építés esetén a **manzárdtető**. Ez a megoldás alapvetően az 1900-as évek első évtizedeiben a kor úrilakjainak, kúriaépületeinek idomait másoló historizáló építkezés eredménye volt, később pedig az államszocialista időkben is kedvelté vált.

Kerüljük a héjazatból erősen kiemelkedő tetőkibúvók, nyílászárók, tetővilágítók kialakítását! Korábban ez főként az 1980-as évek többszintes üdülőnek szánt típusházaira volt jellemző. Tetőablakot a tető síkjába illesztve alakítsunk ki, ezzel ellentétes már meglévő megoldások esetén javasoljuk azok átgondolását, átépítését. Több szint létrehozása, szintterület-sűrűség megváltoztatása az illeszkedés igényével, mint arra már egyszer kitértünk az épülettömeg arányainak jelentős megváltoztatása nélküli **tetőtér beépítéssel** javasolt.

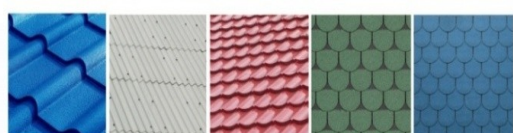
Ahogy a felújított tetőt bemutató lent mellékelt fotón is látszik, kedvelt és hagyományosnak tekinthető az **égetett, hódfarkú kerámiacserepek ívelt és egyenes vágású, csak enyhén bordázott formája is.**

A héjazat (beleértve az előtetők fedését is is) felújítását mindig egységesen végezzük el, ne képezzünk eklektikus felületeket!

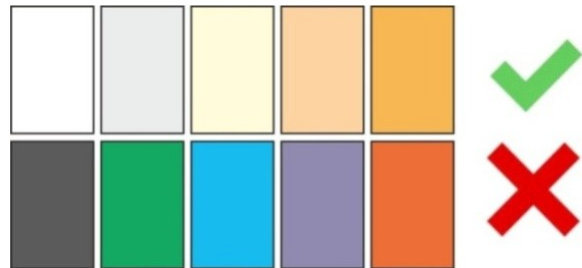
A héjazat színe a natúrbarnától a középvrösig tekinthető hagyományosnak, de az antracit is elfogadott.

Homlokzat, oromzat

Hiába az utcára jellemző egységes telepítési- beépítési rend, tömegformálás, tetőalakítás, ha a tűzfal, az épület fő tömege tekintetében nem érvényesül a harmóniára törekvés. Az egységes utcaképet már akár egyetlen oda nem illő színű, díszítettségű megoldás is képes lehet jelentősen rombolni. Tekintsünk ezen részletekre is úgy, mint **kommunikációs eszközökre**.

A településen hagyományosan a világos, főként a fehér, továbbá a pasztelles napsárga, az enyhe barack színű homlokzat és épülettömeg tekinthető elfogadottnak és példaértékűnek. **A mészfesték ezenfelül nyugodt, élő hatást kelt, idővel beérik, különleges természetességet kölcsönöz a felületnek.**

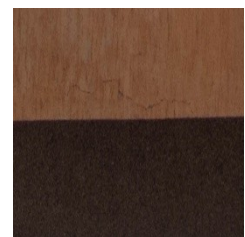
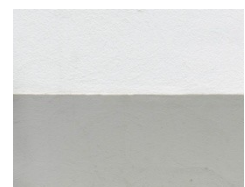

Javaslatok: különösen kerülendők a hideg színek, mivel azok a térérzet szűkítését idézik elő.

Lábazatok, talapzatok

Töltéstaván a lábazatok a népi építészeti hagyományokkal azonosan **vastagon meszelt**, festett stílusúak, vagy terméskőből rakottak. A természetes kő és egyszerű szürke festés mellett rendkívül elterjedt a **barnásvörös árnyalat is**.

Ügyeljünk arra is, hogy kerítésünk talapzata, oszlopai méretükben, színükben és anyagukban is harmonizáljanak főépületünk, lábazatával, főszíneivel.

Kerítések, kapuk

A település csaknem egészére az alacsony áttört, félig áttört kerítések a jellemzőek. Talapzatuk kőből épül.

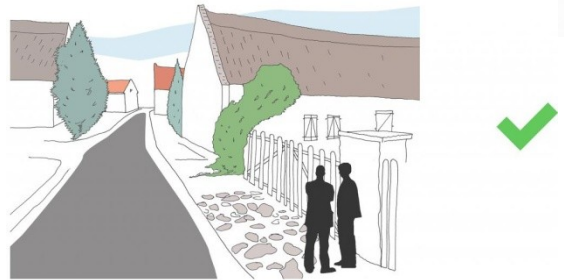
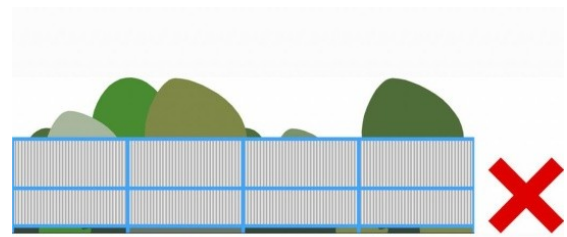
Javaslatok: kerüljük a fémlemezes, tömör telekhatár kialakítását!

A csekély átmenő forgalom, a széles szabályozási vonalak és a gondos zöldfelület képzés miatt az utcafronton maximum 1,6 méter magas kerítés kialakítását ajánljuk, melyen a kapuzat oszlopai, bejárati kiskapuk enyhén túlnyúlhatnak.

Telken belül csakis áttört kerítés alkalmazható!

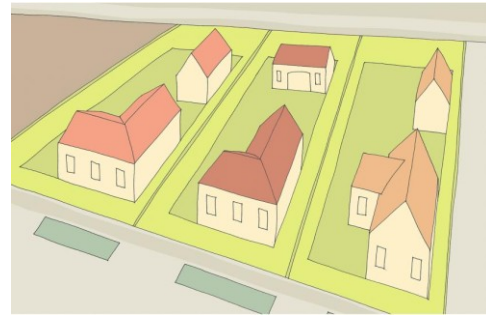
Nem tiltott a sövénykerítés sem. Ennek telepítése sok helyen ellentmondásos, általános érvényű javaslatok, hogy a falu szélein lévő házak esetében gondolkozunk ilyen telekhatár létesítésén, továbbá ha lehet, meglévő kerítés mögé telepítsük a növényzetet. Különösen fontos ilyen esetben a sűrűség és magasság helyes megválasztása is, ne képezzünk falat, mely elzár, teljesen eltakar! **Tájidegen tuják helyett telepítsünk őshonos cserjéket (orgona, rózsza, galagonya, bodza, som, stb.), klímazonális növényeket.**

Általános jó példa az épületszín és anyaghasználat, a nyíláskiosztás és nyílásritmus, valamint az előkertképzés is, továbbá, hogy a hátsókertbe kifejezetten alacsony áttört kerítés vezet:

Udvari melléképítmények

A kertművelés hagyományai a hosszú szalagtelkeken a porta hármastagolódását, melléképítmények sorát hívja életre. Jellemző tulajdonosaik körében a házakhoz való hozzáépítés. Ezt a példát követve a szabadon álló melléképületek is többnyire csak az udvar adott felét használva, **a lakóépületek mögött sorban** helyezkednek el. Amennyiben erre nincs mód, törekedjünk a melléképületek olyan elhelyezésére, hogy ne uralják telkünk összképét, arányosak legyenek főépületünkkel, **kerüljük a rendezetlenséget, "bódésodást"!**

Kertek, utcafrontok, zöldfelületek

A kertek, utcafrontok megfelelő zöldfelületi tervezésével a közösséget alkotók is hozzájárulnak az **egészséges, inspiráló, idelátogatók, átutazók számára is vonzó környezet** kialakításához.

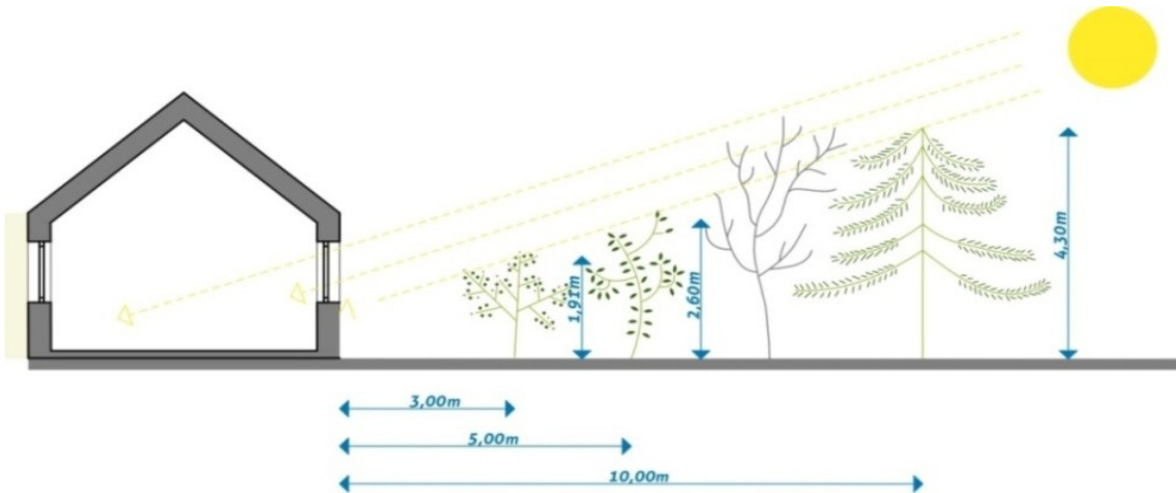
Javaslatok: esztétikai és egészségügyi okokból is kerülendő nagyobb, összefüggő felületek zárt burkolattal való lefedése. Járműbejárók esetén is fontoljuk meg csupán a nyomvonal gyeprácsos, vízáteresztő kavicsréteges, vagy tömörített talajos lefedését.

A községben is elterjedt és ajánlott örökzöld növényzet telepítése, ám ismét hangsúlyozzuk, tájidegen tujafélék helyett inkább az őshonos gyümölcsfákat ajánljuk. **A megyében is általános kép a meggyfák szegélyezte utca. Mindenképpen javasoljuk az ökológiai viszonyok figyelembevételét is.**

Előkertbe, épületünk elé ne ültessünk magas szárnövésű fákat, cserjéket! A telepítés-, valamint a lombosítottságra is ügyeljünk, hogy a zöldfelület ne takarja el épületünket, vagy annak jellemző részleteit, ne képezzen falat, mely elzár! Fontos, hogy a telepítési távolságokat is jól válasszuk meg, hiszen épületünk benapozása is függ ezektől az elemektől.

Téli delelési magasság mellett érvényes ajánlások déli tájolású házak esetében:

Anyag- színhasználat

A **fadeszkás oromzat** igen ritka a településen. Ennek ellenére, amennyiben az illeszkedik épületünk jellegéhez, javasolt a fa használatának beemelése kerítések, kapuk, szegőlécek esetében is.

A deszkaoromzat megőrzésre, továbbörökítésre érdemes, **kerüljük azonban az oromzat fedetlen OSB lappal való beépítését!**

Mindig ügyelni kell a túlzottan eklektikus megjelenés elkerülésére. Amennyiben többféle anyaggal kívánunk kísérletezni, kövessük azt az egyszerű szabályt, hogy a nehezebb kő, téglalentre kerüljön, felfelé haladva pedig csökkenjen épületünk súlya. Részben ezért is kerüljük például a homlokzati és főfalak faléces borítását. A településen maga a **bontott téglal** kerítéseknel, kéményeknel is többször megjelenik. Ezt üdvösnek tartjuk.

Javaslatok: kerülendő a természetes anyagoktól eltérő, archaizáló, műköves berakás, a csempe és vakolatlan betonfedés, továbbá a homlokzattal és nyílászárókkal nem harmonizáló festés!

A fugázatlan kő és téglal kellemes hatást kelt, azonban a fedetlen gázbeton, mely jellemzően lábzatok, kerítések alkotóeleme minden esetben kerülendő.

Légvezetékek

Sajnos e településen is problémát jelent, hogy az utcák esztétikai képét jelentősen rombolják a légvezetékek és beton tartóoszlopaik. Érdeemes lehet megvizsgálni, idővel ezeket hogyan lehetne más településekhez hasonlóan itt is földkábelekkel kiváltani. Ez már csak azért is megfontolandó, mert sokszor új vezetékek telepítésénél már eleve csak ilyenek létesítését engedélyezik.

Fényszennyezés

A település jellegéből adódóan a közcélú világítások, közterületek megvilágításának ereje 22 óra után csökkenthető. Ennek figyelembevételével a magánjellegű megvilágításokat is érdemes úgy tervezni, hogy, amennyiben létük nem indokolt, esti órákra akár teljesen meg lehessen őket szüntetni. Figyeljünk továbbá arra is, hogy ne használjunk 3000K feletti hideg színű fénykibocsájtó forrásokat, továbbá szórásirányuk pedig fentről-lefelé történjen. Szükség esetén terelőernyőket is használjunk, hogy ne zavarjuk a közlekedőket!

Településközponti területek, egyéb zöldterületek, zöldfelületek

Nyílászárók, homlokzatok

Az ablakok jellemzően függőlegesen állnak, osztottak, fa kerettel rendelkeznek. **Amennyire lehetséges, kerüljük a redőnyhasználatot!** Ilyen árnyékoló használata esetén pedig mindenképp törekedjünk a redőnytok süllyesztésére, beltéri elhelyezésére, esetleg fa kivitelezésre, vagy legalább fahatású színhasználatra!

Javaslat: nagyobb összefüggő felületek helyett törekedjünk több kisebb nyílás kialakítására!

Utcabútorok, közzóléti berendezések, egyéb építmények anyaghasználata

Az épített környezet alakítását, gazdagítását elsősorban fa felhasználásával kell végezni, de felületkezelt fém, terméskő és téglá, valamint a játszótéri berendezéseknél természetesen műanyag is használható.

Fedett pavilonok, padok esetében ragasztott zsindely helyett javasolt a kerámiacserép használata.

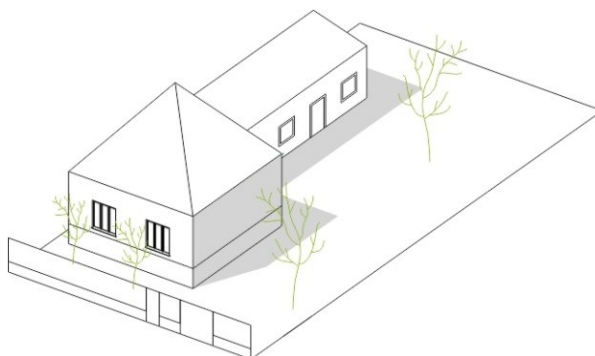
Speciális zöldfelülete minden településnek a temetőterülete. Mivel ez a község központjában, a főúton található, fontos a megfelelő árnyékolás és a közzóléti berendezések helyes tervezése. A folyamatos fejlesztés segít abban is, hogy nyugodt, egészséges környezet fogadja a szertartásokra érkezőket, megemlékezni vágyókat.

Átalakuló falu

Telepítés

Az átalakulás, megújulás következtében létrejött négyzet alaprajzú átépítés, sátoztetős típusházak esetében ajánljuk a lakóépület fő tömege által takart hozzáépítést, „L” alaprajz kialakítását, mely az utcai homlokzat rendjét sem töri meg, továbbá illeszkedik a jelenlegi települési és térségi arculathoz.

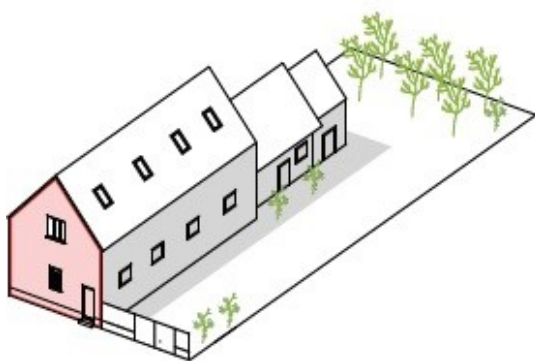
Magasság

Az 1980-as és 1990-es évek kétszintes családi házai oldalukkal az utcára néznek, így tetősíkjuk kevésbé töri meg az utcaképet.

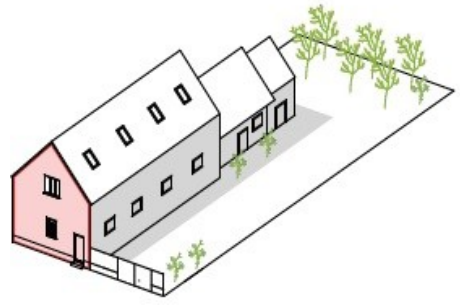

Oromzat, héjazat

A tetőtér beépítésének kérdéséhez visszatérve a homlokzatképzés szempontjából fontos, hogy **ablaknyílásokat utcai oromzaton lehetőleg ne hozzunk létre**. Az ugyanis a kialakult arányok és a magasságérzet nem kívánt megváltozásával jár. **Ugyanez vonatkozik az erkélyekre is, gondolkozzunk inkább a homlokzatba süllyesztett loggia, előtér kialakításában!**

A homlokzat képét a nyílászárók ritmusa is nagyban meghatározza, ezért a tornácok bejáratainak elfalazását nem ajánljuk, mivel úgy jelentősen megváltoznak a homlokzati arányok. Javasoljuk legalább **vaknyílásként**, kontúrok, díszítések megőrzésével meghagyni ezeket.

Az oromzatos házak sajátossága, hogy e forma lehetőséget biztosít **jellemző részletek, homlokzati padlásszellőző ablakok** kialakítására is. Ezek egyszerű nyeregtetős házak esetében jellemzően kettős téglalap alakúak.

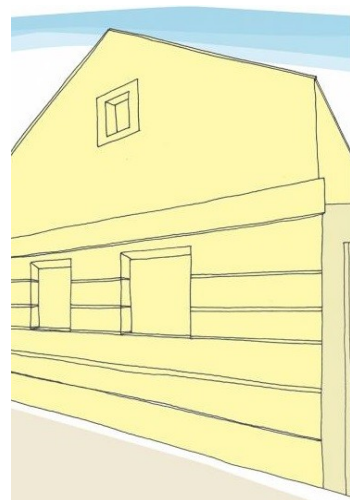

Jellemző részlet a fém héjazati padlásszellőző is.

Az apró, tető síkjából kiemelkedő nyílások ma is meghatározó arculati elemek. Ezek a faluban jellemzően díszítés nélküliek.

Töltéstaván nem hagyományos a városias, historizáló építkezésre jellemző, **kváderköves díszítés**, ezért kerülendő az ilyen, vagy az ehhez hasonló ma divatosabb egyszerű vízszintes sávozásos megoldás.

Nyílászárók

Nyílásritmus vonatkozásában lakóházak esetében alapvetően a páros elhelyezést javasoljuk ott, ahol nem a klasszikus hármastagolás jellemző. **Nyíláskiosztás** tekintetében pedig az osztott álló téglalap formátum tekinthető hagyományosnak. Ahogyan a homlokzatot és az oromzatot, úgy az ablakokat, kapukat sem díszítették túl az évek folyamán a helyiek. A **zsalugáter, spaletta szintén hagyományos forma, mely ma is igen kedvelt, ráadásul a redőnyöknél kellemesebb és esztétikusabb megoldások.**

Kerítések, kapuk

Az áttört kapukat, kerítést erőteljes sokszor tömeghatású oszlopokkal rendelkezik. **A bejárat kiskapuk jellemzően szintén egyenes áthidalással kapcsolódnak a ház falához:**

Az általános javaslatokon túlmenően ki kell emelnünk a ma igen értékesnek számító, nem ritkán az 1900-as évek elejéről megmaradt **Haidekker-típusú**, vagy ahhoz hasonló díszes kerítések meglétét, melyek a műkovácsolt társaik szép és igényes ellenpéldái. Ezek szintén a teljes településen megtalálhatóak. A megőrzést indokolja, hogy ezzel a típussal a környező településeken is találkozhatunk, ezért tehát tájjellegről van szó.

A falusias lakóterületekhez képest szembetűnő különbség a fiatal kertvárosias lakókörnyezet kifejezetten alacsony, olykor teljesen talapzat nélküli kerítése. Előfordulhat a kerítés teljes elhagyása is.

Jó példák a településről:

Zöldfelületek, utcakép

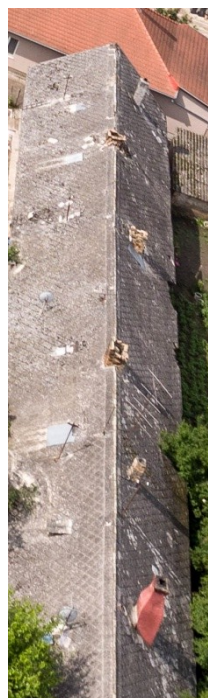
Intenzívebb, kertvárosias igényű átalakulás, kiépülés esetén az utcafrontok zöldfelületi fedése is megnövekszik, változatosabbá válik, némileg beszűkülhet ez által a települési tér. Ennek elkerülése a nyitott, széles utcákkal rendelkező faluban kiemelten fontos.

Falusias lakóterületek:

Tetőformálás

A településrészen a **sorházas** telepítés is megjelent. E típus esetében különösen fontos ügyelni az egy egységként kezelendő épületek tetőgerinceinek illeszkedésére.

Üdülők, kiskertek:

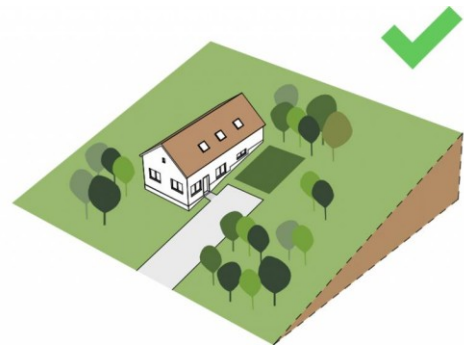
Telepítés

Az épületek többnyire az utcák mentén, vagy a földterületen szabadon állnak attól függően, hogy a domborzati viszonyok hol a legalkalmasabbak.

Terepalakítás, támfalak

A terepadottságok miatt sok helyen szükséges támfalak kiépítése. Ennek formája a jellemzően beton alappal rendelkező, dróthálóval összefogott kövek helyett ajánlásunk szerint termésköves megoldás legyen.

Kerülendő a teraszos megoldás és a kiemelés, törekedni kell az épületek és kerítések süllyesztésére.

Tetőhajlásszög

Üdülőházak jellegről lévén szó, így e településrészen megengedett a 45°-nál meredekebb hajlásszög is.

Udvari melléképítmények

Jellemző részlet a szabadtüzes kemence, mely természetes anyaghasználatával, formájával a tágabb térség hagyományával teremt kapcsolatot.

Szőlőhegy:

Az évszázados múlt okán és az egységes falukép megőrzése szempontjából anyaghasználat, szín- és formavilág tekintetében igyekezzünk természetes, helyben előforduló anyagok felhasználására, beépítésére, **30-45° közötti cseréptetős nyeregtető, oromfalas, tömés szerkezetű épületek** kialakítására, fehér, pasztellszínek használatára, több kisebb nyílászáró létesítésére. Ahogy az üdülők esetében, **itt is megengedett azonban a magasabb tetőhajlásszög, továbbá az épületek süllyesztésére, tereprendezésre is ugyanazokat az ajánlásokat tesszük, mint már korábban.**

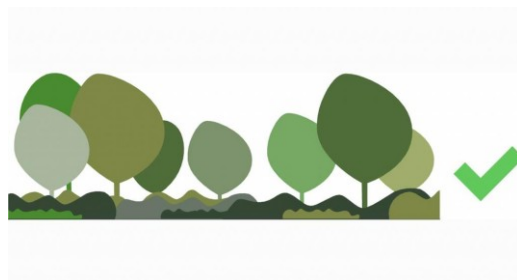
Présház pincével:

Kerítések

A területen nem jellemző a kerítések építése

Javasoltjuk építmények körüli kerítések teljes elhagyását, hiszen telek védelme szempontjából ez itt másodlagos. Telekhatárnak telepíthetünk esetleg növényzettel takart drótfonatos, vadvédelmi hálós típusokat, de kerüljük a betonoszlopokat, helyettük időtálló fát használjunk. A nagy telekméretetek esetében a vízszintes deszkás kivitelezést a karbantartás nehézségei miatt itt sem ajánljuk.

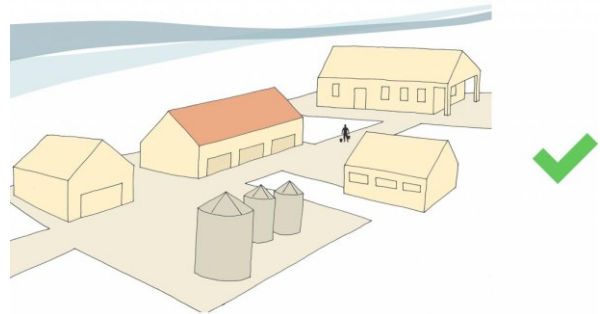
Nyílászárók:

A településen is elterjedt, itt kifejezetten ajánlott a spalettás, zsalugáteres ablak. A pinceajtók jellemzően boltívesek, színük természetes fa, vagy zöldes (olaj, pasztell).

Ipari-, gazdasági-, szolgáltató területek

Amennyiben lehet, főként új építkezések, átalakítások esetében törekedni kell a kézikönyvben korábban megfogalmazott településkaraktert leíró, meghatározó tömegalakítási módok, térformáló megoldások, színek, zöldfelületi ajánlások, zaj-továbbá fényszennyezési korlátozások követésére.

A jellemzően lemezes anyagú ipari csarnokok, széles fesztávú üzemek esetében az elterjedt kék szín helyett használjunk középvrös, vagy még inkább a tájba illő zölde, vagy semleges földszíneket.

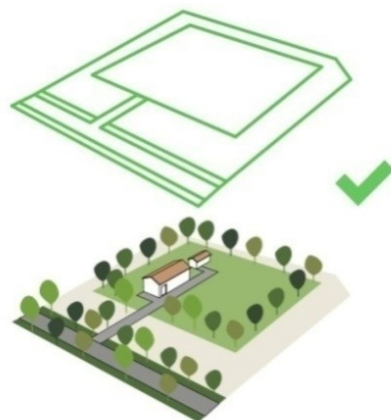

Zöldfelületek

Ügyelni kell a nyílt terepen fekvő épületek, épületegyüttesek védelmi szempontból megfelelő **keretező és takarófásításának** megőrzésére, fejlesztésére!

Anyaghasználat

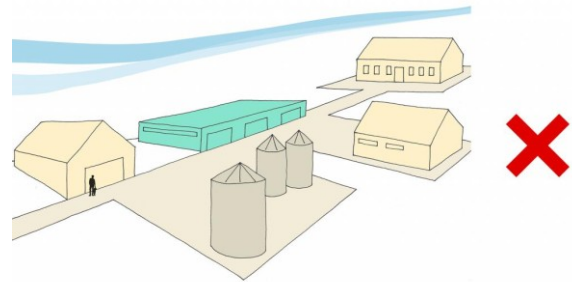
Fém felépítést csarnoképületeknél is csak abban az esetben használjunk, ha az

műszakilag valóban indokolt!

Tetőforma, tetőhajlásszög:

Lapos, illetve fűrészfog tetőt csak abban az esetben használjunk, ha az az áthidalni kívánt távolságok méretéből adódóan elkerülhetetlen!

Kerítések

A magas tömör kerítések csak különösen nagy értékű vagyon védelme szempontjából tekinthetők indokoltnak. Javasoljuk a településen is megszokott átlátszó drótfonatos és a szintén nagyobb területek határolására való vízszintes fadeszkás, léces megoldásokat. Drótfonatos kerítésünk oszlopait igyekezzünk faanyagból összeállítani.

Természeti területek, egyéb külterület

A rendezett, kiterjedt külterületen minden esetben kerülendőek a tájidegen műtárgyak, tájképet zavaró, táji potenciált degradáló létesítmények. Természetesen nem végezhető a természetvédelem céljaival ellentétes fásítás sem.

Javaslatok: törekedjünk a tájba illeszkedő, megfelelő megjelenésű, az élővilágot és a tájképet sem zavaróan elhelyezett természetes anyagokból épülő tereptárgyak létesítésére.

Kerítések

Erdőterületen kerítést létesíteni csak ideiglenesen, természetvédelmi, vad- és erdőgazdálkodási célból lehet. Ennek formája leginkább drótfonatos vadháló legyen.

JÓ PÉLDÁK:

6

ÉPÜLETEK, ÉPÍTÉSZETI RÉSZLETEK

E gondolatébresztő fejezet célja a teljesség igénye nélkül bemutatni a település kézikönyvben még nem ismertetett további általános jó példáit, különös tekintettel az új építkezésekre, felújításokra, támpontokat, ötleteket adva a jövőben itt tervezők számára. E fejezet további bővítése elsősorban az itt élők feladata.

Dunántúli ház, mely hagyományosan három kisebb ablaknyílással néz az utcára. A ház lábazata és a kerítés, kapu színe is azonos, de a telek és főépület egészére igaz, hogy harmonikus a megjelenése, példás a zöldfelület képzése:

Pasztelles színek, süllyesztett redőny, megfelelő terepalakítás:

Vastag terméskő talapzat, napsárga főszín, gondozott utcafront:

**Apró, de annál jelentősebb részlet, az esővíz elvezető festése.
Így elkerülhetőek a fémesen csillogó, rozsdás felületek, melyek nagymértékben képesek rontani egy épület összképét:**

Egységes képet mutató felújítás az értékes kerítés meghagyásával:

Magas zöldfelületi arányhoz illeszkedő deszkaoromzat egy újjépítésű háznál. A napelemek elhelyezése sem zavaró.

Szintén apró figyelmesség a kapcsolószekrények, mérőórák elfedése:

Az általános iskola színvilága a középületekéhez illeszkedik, jelen esetben az örökzöldekkel együtt nyugodt hangulatot kelt:

Belterületen kevés hagyományos pince maradt meg, a domborzati viszonyok (mélyen fekvő területek) miatt eredendően nem is általánosan elterjedt, megőrzésük rendkívül fontos feladat:

Tájba illeszkedő pincés ház a Szőlőhegyen:

Hagyományos anyaghasználat, az anyagok letisztult, ízléses kombinációja szintén a Szőlőhegyen:

Alacsony tetőhajlásszögű fából készült mellékrendeltetésű építmény, beton, összefüggő fedett felületek kerülése az udvarban:

A faluban jellemző színűre festett vízáteresztő:

Egyedi, akár saját készítésű, épületünkhöz illeszkedő házszenk, névtáblák, postaládák, jelképek, egyéb használati tárgyak utcabútorokként történő használatával barátságosabb, kifejezőbbé varázsolhatjuk otthonunkat és az utcát:

JÓ PÉLDÁK:

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK,

EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

7

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

Az utcabútorok, tereptárgyak, térplasztikák, installációk elhelyezésének, kialakításának illeszkednie kell a község és közterületei karakteréhez, arculatához. Ügyelni kell a helyes méretarányok megtartására is! Amennyiben lehetséges, ezek esetében is igyekezzünk helyi, természetes anyagokat használni!

Ilyen sajátos építményfajták lehetnek még többek között: a hirdetőtáblák, cégérek, információs- és jelzőtáblák, padok és ülőhelyek, pavilonok, kerékpártárolók, hulladékgyűjtők, utca- és közterületnév táblák.

Buszváró a külterületen és üdvözlőtábla:

A Norton kút a közterületek, közparkok kiegészítője. Ezek az ipari emlékek jól jelzik, melyek adott település legidősebb területei:

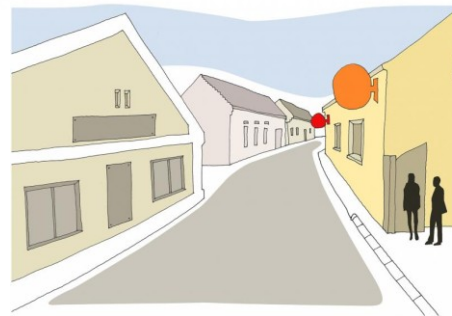
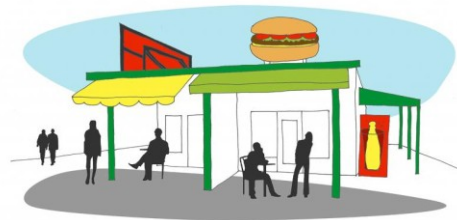
Cégek, feliratok:

Reklámtáblák megvilágításakor vegyük figyelembe a fényszennyezés csökkentésére vonatkozó általános javaslatokat!

Ne használjunk villogócsöves, zavaró frekvenciatartományú fényeket!

Reklámfelületeink, cégtábláink, egyéb információs és hirdetőberendezéseink, mint a bemutatott egyedi házszámok esetében, illeszkedjenek épületünk homlokzatához és a településarculathoz is. Kerüljük a túlzottan összetett, túlméretezett megoldásokat, a gyöngyház, csillogó és fémes felületeket.

EGYÉB MŰSZAKI BERENDEZÉSEK

Napelemek, napkollektorok

Magyarországon is egyre elterjedtebb a napenergia felhasználása. A hőt fejlesztő napkollektorok mellett az energiatermelő napelemek településképi szempontból kevésbé zavaró kialakításúak, ám minden esetben **igyekezni kell az utcafronttól távol, ha lehet akár hátsó mellékrendeltetésű épületeken elhelyezni ezeket a paneleket.** Településképi védelmi szempontok figyelembevételére miatt a tető síkjától maximum tíz fokos szöglet bezáró módon, egységes tömbben szereljük fel energiatermelő egységeinket.

Parabola, légkondicionáló, parapet szellőző, riasztó

Az utcai homlokzatra ne tegyünk parabolaantennát, légkondicionáló berendezés külső egységét, illetve ha lehet parapet szellőzőt és turbó kazán kivezető kéményét se, valamint közművezeteket se helyezünk el közterületről látható módon! Ezek ugyanis mind megbontják a homlokzat, tornác egységét, még akkor is, ha egy minden egyéb szempontból szépen felújított, megőrzött, vagy akár új építésű épületről beszélünk. Ezeket a tárgyakat, ha csak nem különösen indokolt más megoldás, a ház hátsókert felé néző falfelületére szereljük fel.

A riasztóberendezések külső egysége a legszebb homlokzat látványát is el tudja csúfítani. Nem javasolt a berendezést a főhomlokzat közepére helyezni.

VÁROSÖKOLÓGIA Bt.

Készült Töltéstava község Önkormányzata megbízásából, a településkép védelméről szóló 2016. évi LXXIV. törvényhez kapcsolódóan

Polgármester: Sándor Károly

Főépítész: R. Takács Eszter

Szerzők: Virág Attila, Tóth Norbert, Pabar Ágnes

Fotók, grafikai tervezés

lefties
PHOTO & DESIGN

Drónfotók: Városökológia Bt.

Ábrák: Tóth Norbert; Lechner Lajos Tudásközpont Nonprofit Kft.; Fenntartható fejlesztés - várostervezési útmutató; szerk.: Lukovich Tamás - Mogyorósi Katalin, TERC Budapest, 2013; BME Lakóépülettervezési Tanszék

A kiadvány a szerzői jogról szóló 1999. évi LXXVI. tv. védelme alatt áll.

